For Women in Science

unesco FONDATION L'ORÉAL

DLA KOBIET I NAUKI
WE WSPÓŁPRACY MIĘDZY

L'ORÉAL POLSKA · unesco · Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego · PAN

RAPORT

Kobiety w świecie nauki.
Widoczność ma znaczenie

Program L'Oréal-UNESCO Dla Kobiet i Nauki

Zdjęcie: Uniwersytet Gdański / ug.edu.pl

Magdalena Żadkowska

doktora habilitowana, profesora Uniwersytetu Gdańskiego

Międzynarodowa ekspertka zaangażowana we wdrażanie rozwiązań równościowych w instytucjach akademickich (projekty: STARBIOS2, RESBIOS, ActOnGender, Mind-TheGEP, REWIRING), w środowisku lokalnym (Gdański Model Integracji Migrantów, Centrum Edukacji Nauczycieli, Centrum Inicjatyw Obywatelskich w Słupsku, Fundacja PARASOL w Bytowie, Centrum Nauki Experyment) oraz w środowisku biznesowym (Intel, MBA, L'Oréal i inne). Zajmuje się codziennością życia rodzinnego w obliczu zmian związanych między innymi z podziałem obowiązków domowych, rynkiem pracy i rodzicielstwem.

Współautorka Planu Równości Płci w Uniwersytecie Gdańskim na lata 2022-2024 i 2024-2028, nagrodzonego w 2025 roku „EU Award for Gender Equality Champions".

Ekspertka medialna: Gazeta Wyborcza, Radio Gdańsk, Newsweek, TVN, Wysokie Obcasy, trójmiasto.pl

Kogo czytamy, kogo cytujemy, czego uczą się algorytmy

Skąd bierze się niewidzialność kobiet w nauce? Nie jest ona przypadkiem, tylko efektem mechanizmów, które da się nazwać i zmierzyć.

Zacznijmy od samej nauki. Analiza artykułów ok. 3 milionów naukowczyń i naukowców ze wszystkich dziedzin (baza Web of Science, 1900–2016) pokazała, że w ostatnich dekadach prace kobiet były cytowane średnio o 34% rzadziej niż prace mężczyzn (Huang i in., 2020). To nie jest kwestia jakości badań, ale między innymi tego, kogo czytamy, kogo cytujemy i czyje nazwisko zapamiętujemy. Dlatego tak ważne jest świadome poszerzanie źródeł wiedzy o nauce o głosy badaczek – również w kanałach, w których dopiero zdobywają rozpoznawalność, jak np. podcasty naukowe.

Ten sam mechanizm powraca w badaniach technologii, z których dziś czerpiemy wiedzę o świecie. Trzy modele językowe przesiewające 550 realnych CV w 85% przypadków faworyzowały „białe męskie" imiona, a żeńskie wygrywały jedynie w co dziesiątym (Wilson i Caliskan, AIES 2024). Dwóch na trzech przetestowanych asystentów głosowych miało żeński głos, przedstawiający kobietę jako uległą i chętną do pomocy (Obinali, 2019; UNESCO/EQUALS, 2019) – podobnie jak opisywana już niemal dwie dekady temu asystentka „Cyberella", której nadano kobiece imię i wygląd (szpilki, krótka spódnica), podczas gdy sprzątającemu androidowi nadano imię „Valerie" i funkcje czysto usługowe (Bath i Weber, 2007). Jak pokazują Judy Wajcman i Erin Young (2023), wzorce płciowe nie są w technologii neutralne: powstają i utrwalają się w samym procesie jej projektowania, w relacji między praktykami projektowymi, technologią a płcią. Algorytmy nie tworzą tych wzorców znikąd – uczą się na danych, w których kobiety-naukowczynie są mniej widoczne.

Ten problem wzmacnia też sposób, w jaki oceniana jest dziś praca naukowa. System „publish or perish", premiujący liczbę publikacji kosztem ich jakości i różnorodności karier oraz biografii, szczególnie uderza w osoby łączące naukę z opieką nad bliskimi (Gajewska, Tagliacozzo i Żadkowska, 2026).

Warto o tym pamiętać zanim zapytamy, co o kobietach w nauce myślą dziś Polki i Polacy.

Poniższe wyniki pokazują w praktyce: jaką osobę widzimy, myśląc o naukowym autorytecie, czy wciąż wierzymy, że nauka ma płeć, i co – zdaniem samych osób badanych – najskuteczniej mogłoby tę niewidzialność odwrócić.

dr hab. Magdalena Żadkowska, prof. UG

Bibliografia

Bath, C., & Weber, J. (2007). 'Social' robots & 'emotional' software agents: Gendering processes and de-gendering strategies for 'technologies in the making'. W: I. Zorn, S. Maass, E. Rommes, C. Schirmer i H. Schelhowe (red.), Gender designs IT: Construction and deconstruction of information society technology (s. 53–63). VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-531-90295-1_3

Gajewska, M. A., Tagliacozzo, S., & Żadkowska, M. (2026). Being a researcher in the neo-liberal age: The 'how not to perish' game—are we ready to change the rules? W: C. Solera i M. Naldini (red.), Gender (in) equality in research and science (s. 175 i n.). Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781035345717

Huang, J., Gates, A. J., Sinatra, R., & Barabási, A.-L. (2020). Historical comparison of gender inequality in scientific careers across countries and disciplines. Proceedings of the National Academy of Sciences, 117(9), 4609–4616. https://doi.org/10.1073/pnas.1914221117

Obinali, C. (2019). The perception of gender in voice assistants. SAIS 2019 Proceedings, 39. https://aisel.aisnet.org/sais2019/39

UNESCO & EQUALS Skills Coalition. (2019). I'd blush if I could: Closing gender divides in digital skills through education. UNESCO.

Wajcman, J., & Young, E. (2023). Feminism confronts AI: The gender relations of digitalisation. W: J. Browne, S. Cave, E. Drage i K. Mclnerney (red.), Feminist AI: Critical perspectives on data, algorithms and intelligent machines (s. 47–64). Oxford University Press.

Wilson, K., & Caliskan, A. (2024). Gender, race, and intersectional bias in resume screening via language model retrieval. Proceedings of the AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society, 7(1), 1578–1590. https://doi.org/10.1609/aies.v7i1.31748

Metodologia badania

Badanie „Kobiety w świecie nauki. Widoczność ma znaczenie” zrealizowane na zlecenie organizatorów programu L'Oréal-UNESCO Dla Kobiet i Nauki przez agencję badawczą SW Research metodą wywiadów on–line (CAWI), na próbie 2023 Polek i Polaków, w sierpniu 2026 roku.

2023 dorosłe osoby
18–24 sierpnia 2026
metoda CAWI

Spis treści

Między deklarowaną równością a utrwalonymi stereotypami 6

Kto stoi za wielkimi odkryciami? 9

Widoczność kobiet w nauce ma znaczenie 11

O programie 15

Między deklarowaną równością a utrwalonymi stereotypami

Wyniki badania pokazują, że kobiety pozostają mało widoczne w społecznej świadomości jako autorytety naukowe. Wśród dziesięciu osób prowadzących działalność naukową i żyjących w Polsce, które respondenci najczęściej spontanicznie wskazywali jako osobiste autorytety, nie znalazła się ani jedna kobieta. Co więcej, aż trzy czwarte badanych nie potrafiło wymienić żadnego nazwiska naukowca, którego uważałoby za autorytet. To pokazuje, że dla znacznej części społeczeństwa świat nauki pozostaje mało rozpoznawalny, a kobiety naukowczynie są w nim szczególnie słabo reprezentowane.

Obraz ten uzupełniają odpowiedzi dotyczące wrodzonych predyspozycji do osiągania sukcesów w nauce. Choć zdecydowana większość respondentów (68%) uważa, że kobiety i mężczyźni mają pod tym względem równe możliwości, to wśród pozostałych częściej wskazywano mężczyzn (18%) niż kobiety (14%).

Różnice widać również w postrzeganiu predyspozycji kobiet do wykonywania określonych zawodów. Badani najczęściej przypisywali im szczególne predyspozycje do pracy w kulturze i sztuce (44%), w obszarze spraw społecznych, organizacji pozarządowych i wolontariatu (43%) oraz w dziedzinie języków obcych (31%). Wyniki te mogą wskazywać na utrzymywanie się tradycyjnych wyobrażeń o rolach zawodowych kobiet, które nie obejmują w równym stopniu obszarów kojarzonych z nauką i innowacyjnością.

Wyniki te pokazują, że samo przekonanie o równych możliwościach kobiet i mężczyzn nie musi oznaczać, że kobiety są równie często dostrzegane jako osoby osiągające sukcesy naukowe. Ich widoczność, obecność w przestrzeni publicznej i rozpoznawalność jako ekspertek pozostają ważnym wyzwaniem.

> **Wśród dziesięciu najczęściej wskazywanych autorytetów naukowych nie znalazła się ani jedna kobieta.**

Proszę podać nazwisko osoby czynnej naukowo i żyjącej w Polsce, którą Pani/Pan uważa za autorytet.

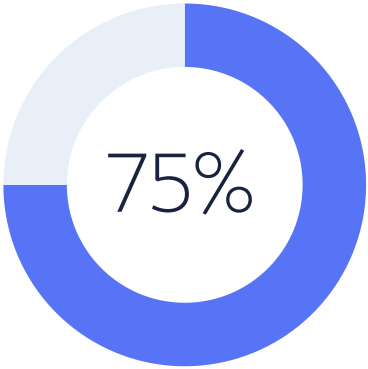

75%
Nie umiem wskazać

25%
Inne odpowiedzi
ze wskazaniem na mężczyzn

Która płeć Pani/Pana zdaniem posiada wrodzone kompetencje do osiągnięcia sukcesów w nauce?

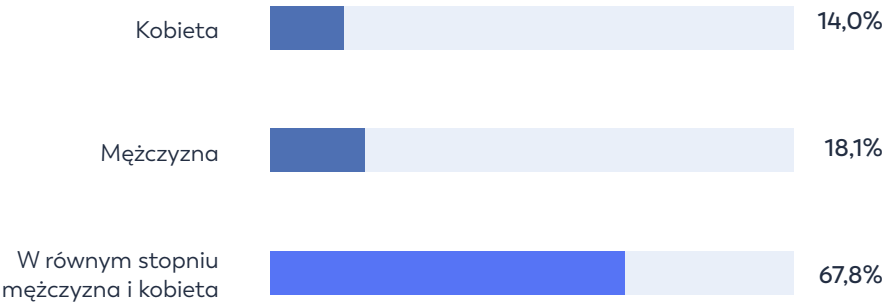

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Dane w %.

Proszę wskazać maksymalnie 3 dziedziny, do których kobiety mają największe predyspozycje.

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Maksymalnie 3 odpowiedzi.

Kto stoi za wielkimi odkryciami?

Kobiety wciąż pozostają w cieniu mężczyzn

Wiedza o osiągnięciach kobiet w nauce stopniowo rośnie, jednak ich wkład w rozwój nauki wciąż nie jest dostatecznie rozpoznawalny. Pokazują to odpowiedzi na pytania dotyczące autorstwa trzech przełomowych odkryć naukowych dokonanych przez badaczki. Odkrycie, że wirus HIV powoduje AIDS, tylko 10% respondentów przypisało kobiecie, podczas gdy 25% wskazało mężczyznę. Ponad połowa badanych (50,7%) słyszała o tym odkryciu, ale nie potrafiła wskazać jego autorki, a 14,3% nie znało samego odkrycia. Podobnie jest w przypadku ustalenia składu gwiazd – osiągnięcia, które częściej przypisywane jest mężczyźnie (24,7%) niż kobiecie (13,6%). W tym przypadku 33,5% respondentów znało odkrycie, ale nie wiedziało, kto za nim stoi.

Nieco inaczej rozkładają się odpowiedzi dotyczące odkrycia genu odpowiedzialnego za raka sutka i jego dziedziczenia. Kobietę jako autorkę tego osiągnięcia wskazało 17,3% badanych, a mężczyznę – 17,1%. To interesująca zmiana w porównaniu z ogólnopolskim badaniem „Piękne umysły – rola kobiet w świecie nauki" z 2016 roku. Wówczas co czwarty ankietowany (26%) błędnie przypisywał to odkrycie mężczyźnie, a tylko 22% poprawnie wskazywało jego autorkę – amerykańską genetyczkę Mary-Claire King. Obecne wyniki pokazują więc, że różnica w postrzeganiu autorstwa tego odkrycia praktycznie zanikła.

Pozytywne zmiany widać również w przypadku innych osiągnięć naukowych. Odkrycie związku między wirusem HIV a AIDS, którego dokonała francuska badaczka Françoise Barré-Sinoussi, nadal jest przypisywane mężczyźnie 2,5 raza częściej niż kobiecie. Z kolei osiągnięcie Cecilii Payne-Gaposchkin, która wykazała, że wodór jest głównym składnikiem gwiazd, obecnie niemal dwukrotnie częściej przypisywane jest mężczyźnie, podczas gdy dziesięć lat temu taka odpowiedź padała aż sześciokrotnie częściej. To dowód na postępującą zmianę społecznej świadomości, ale także przypomnienie, że uznanie dla dorobku naukowczyń powinno być równie oczywiste jak w przypadku ich kolegów po fachu.

Z poniższych odkryć naukowych, proszę wskazać te, których dokonali mężczyźni oraz te, których dokonały kobiety.

Odkrycie, że wirus HIV powoduje AIDS

Odkrycie, że skład gwiazd to w 98% hel i wodór

Odkrycie genu odpowiedzialnego za raka sutka i jego dziedziczenie

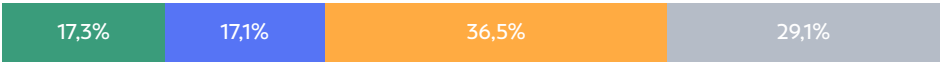

- Kobieta
- Mężczyzna
- Słyszałem(am) o tym odkryciu, ale nie wiem, kto był odkrywcą
- Nie słyszałem(am) o tym odkryciu

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Dane w %.

Widoczność kobiet w nauce ma znaczenie

Większość badanych dostrzega znaczenie równości płci w nauce dla rozwoju społeczeństwa.

Łącznie 67% respondentów uważa tę kwestię za ważną, w tym 36% określa ją jako bardzo ważną, a 31% jako raczej ważną. Przeciwnego zdania jest 11% ankietowanych, którzy nie dostrzegają istotności tego zagadnienia, natomiast 18% pozostaje wobec niego neutralnych, a 5% nie ma wyrobionej opinii. Wyniki pokazują, że dla zdecydowanej większości społeczeństwa równość w świecie nauki nie jest wyłącznie kwestią reprezentacji, ale ważnym elementem szerszego rozwoju społecznego.

Co istotne, badani dostrzegają również konkretne sposoby zwiększania widoczności kobiet naukowczyń. Najczęściej wskazywali na obecność badaczek w roli ekspertek w debacie publicznej (41%). Duże znaczenie przypisują także nagrodom i wyróżnieniom przyznawanym naukowczyniom (35,8%), ich obecności w mediach (35,4%) oraz popularyzowaniu nauki przez same badaczki (35%). Ponad 30% respondentów zwraca również uwagę na potrzebę zwiększania liczby kobiet na stanowiskach kierowniczych (30,7%). Odpowiedzi te pokazują, że widoczność naukowczyń buduje się na wielu poziomach – zarówno poprzez docenianie ich dorobku, jak i tworzenie przestrzeni do publicznego prezentowania wiedzy, doświadczenia i opinii.

Nie bez znaczenia pozostają kanały, za pośrednictwem których społeczeństwo zdobywa informacje o odkryciach naukowych. Najpopularniejszymi źródłami są portale internetowe (46%) i telewizja (45%), a także media społecznościowe (33%). To właśnie w tych przestrzeniach obecność kobiet jako ekspertek, autorek odkryć i popularyzatorek nauki może mieć szczególne znaczenie dla budowania ich rozpoznawalności. Wyniki badania wskazują więc, że większa widoczność badaczek wymaga nie tylko doceniania ich osiągnięć w środowisku naukowym, ale również aktywnego pokazywania ich pracy i kompetencji w kanałach, z których na co dzień korzystają odbiorcy.

Jak ważna jest, Pani/Pana zdaniem, równość płci w nauce dla rozwoju społeczeństwa?

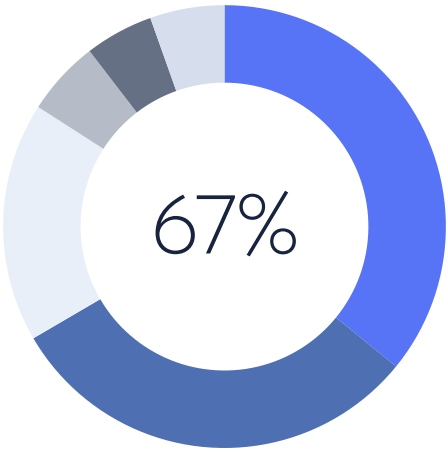

uważa równość płci w nauce za ważną

- Bardzo ważna 35,9%
- Raczej ważna 30,7%
- Ani ważna, ani nieważna 17,5%
- Raczej nieważna 5,5%
- Zupełnie nieważna 5,0%
- Trudno powiedzieć 5,4%

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Wartości zaokrąglono do 0,1 p.p.

Co Pani/Pana zdaniem najbardziej zwiększa widoczność kobiet naukowczyń w całym społeczeństwie?

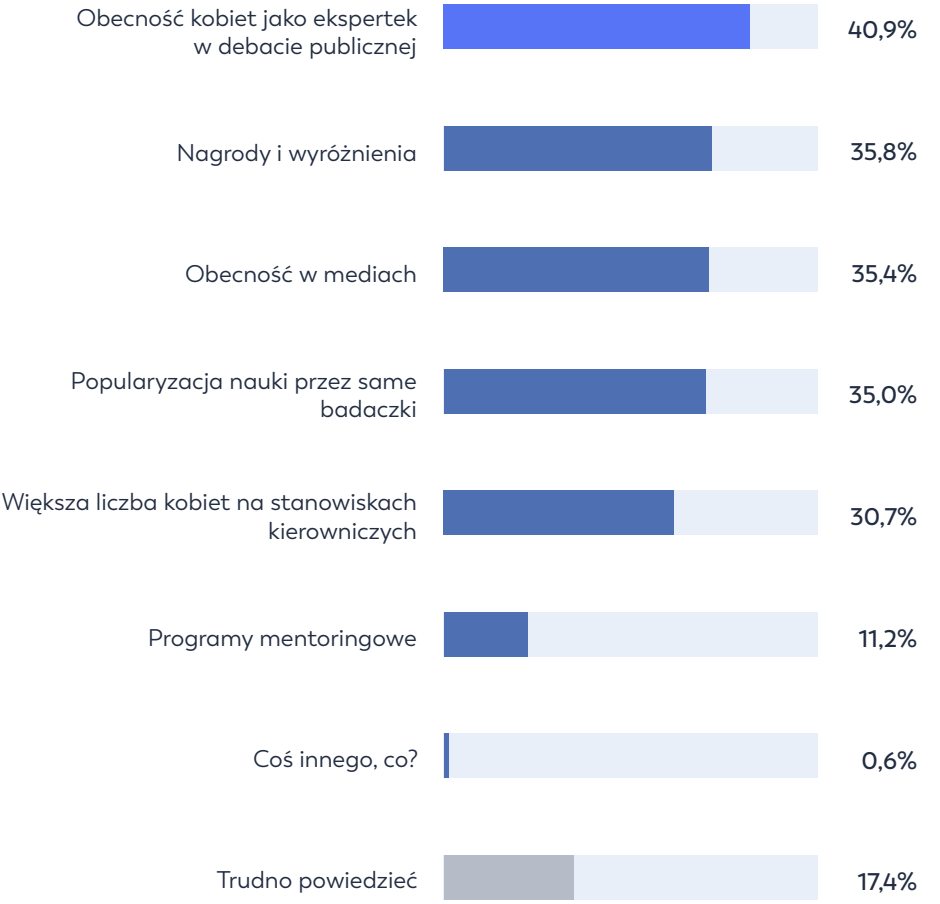

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Maksymalnie 3 odpowiedzi.

Skąd czerpiesz swoją wiedzę o odkryciach naukowych?

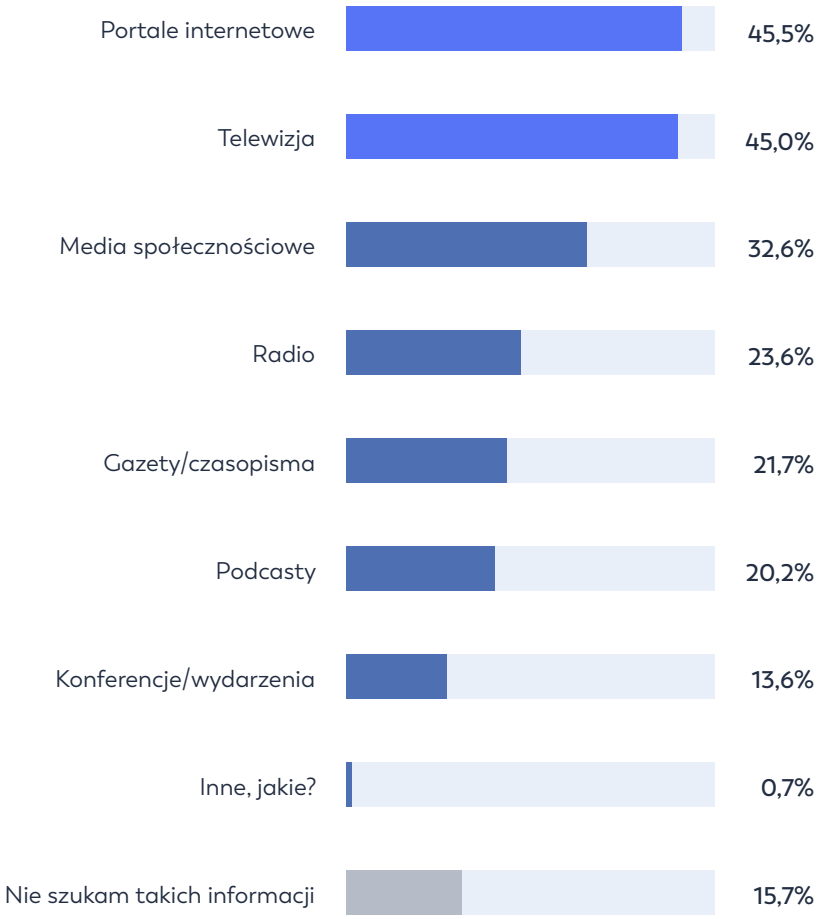

Źródło: SW Research, sierpień 2026, N=2023. Możliwość wielu odpowiedzi.

Program L'Oréal-UNESCO Dla Kobiet i Nauki jest nieprzerwanie realizowany w Polsce od 2001 roku. Jego głównym organizatorem jest L'Oréal Polska we współpracy z Polskim Komitetem do spraw UNESCO, Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polską Akademią Nauk oraz UN Global Compact Network Poland.

Cele programu:
- nieustanne działanie na rzecz równości płci w nauce,
- docenienie i promowanie osiągnięć wybitnych badaczek, zwłaszcza na początkowym etapie drogi naukowej,
- udzielenie naukowczyniom wsparcia finansowego.

Każdego roku niezależne Jury, pod honorowym przewodnictwem **prof. dr hab. Ewy Łojkowskiej**, z najwyższym uznaniem nagradza znakomite naukowczynie za ich przełomowe oraz innowacyjne badania w obszarze nauk o życiu. Do tej pory, **w ciągu już 26 edycji programu w Polsce, stypendia przyznano aż 145 badaczkom.**

Stypendystki programu L'Oréal-UNESCO Dla Kobiet i Nauki należą do grona wybitnych badaczek, których dorobek i wkład w rozwój różnych dziedzin nauki spotykają się z uznaniem środowiska akademickiego w Polsce i za granicą. Innowacyjne podejście do prowadzonych badań, konsekwencja w realizacji ambitnych projektów oraz liczne sukcesy potwierdzają wysoką rangę podejmowanych przez nie działań. Wiele laureatek zdobywa prestiżowe wyróżnienia, kieruje zespołami badawczymi i współtworzy rozwiązania o istotnym znaczeniu dla rozwoju współczesnej nauki. Osiągnięcia stypendystek stanowią także inspirację dla kolejnych pokoleń kobiet, które chcą rozwijać karierę badawczą oraz odważnie realizować własne ambicje.

www.lorealdlakobietinauki.pl

For Women in Science
unesco FONDATION L'ORÉAL
DLA KOBIET I NAUKI
WE WSPÓŁPRACY MIĘDZY
L'ORÉAL POLSKA · unesco · Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego · PAN · UN Global Compact Network Poland

Jubileuszowa gala 25. edycji programu

26
lat programu w Polsce

145
wyróżnionych badaczek
od 2001 r.

385
aplikacji do 26. edycji
programu

4
laureatki polskiej edycji programu
otrzymały wyróżnienia
L'Oréal-UNESCO International
Rising Talents

47
z tylu ośrodków badawczych
pochodzą stypendystki

For Women in Science

unesco FONDATION L'ORÉAL

DLA KOBIET I NAUKI
WE WSPÓŁPRACY MIĘDZY

L'ORÉAL POLSKA · unesco · Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego · PAN

Pokaż, że wspierasz kobiety w nauce!

Oznacz nas:

L'Oréal Polska

LOrealPL
4womeninscience
FondationLOreal

FondationLOreal

#FWIS | #FORWOMENINSCIENCE
#DLAKOBIETINAUKI | #FONDATIONLOREAL | #UNESCO

Więcej informacji o stypendystkach i programie:

www.lorealdlakobietinauki.pl
www.forwomeninscience.com